

Vyčichlová, Ema

**K nedožitým osmdesátinám docenta Bedřicha Česala
(4.10.1924-12.8.2004)**

Opera Slavica. 2004, vol. 14, iss. 4, pp. 42-43

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117831>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

чість Мілана Кундери на сторінках еміграційних видань". Іронічний аспект фреймової репрезентації асоціативного поля "відносини влади й громадян" у мові української преси останнього десятиліття досліджувала Г. Яновська (Харків)". Р. Трифонов (Харків) у доповіді "Харківські засоби масової комунікації про реформування українського правопису (проект) наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр.: місце фреймових структур у дискурсі" зробив спробу з позицій когнітивної лінгвістики узагальнити й типологізувати судження харків'ян про українську мову, її правопис та ймовірні зміни в ньому.

Заслухані доповіді відзначалися актуальністю тематики, ґрунтовним характером теоретичних ідей і положень та глибоким аналізом залученого ілюстративного матеріалу і, як такі, безперечно, викликали багато запитань у учасників і жваву дискусію. Відрадно, що на конференції з доповідями виступало багато молодих науковців.

Тексти доповідей було видано у вигляді збірника статей заздалегідь до початку симпозіуму (Ucrainika I. Současná ukrajinistika: problémy jazyka, literatury a kultury. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2004, 406 s.), що також сприяло успішній роботі конференції.

Третій Оломоуцький симпозіум українців вирішено провести 24–26 серпня 2006 року (див. сайт: www.upol.cz/slavistika).

Йозеф Андерш

K nedožitým osmdesátinám docenta Bedřicha Česala (4. 10. 1924 – 12. 8. 2004)

V letních měsících tohoto roku nás zastihla smutná zpráva o smrti docenta katedry ruského a francouzského jazyka Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni PhDr. Bedřicha Česala, CSc. Česká jazykovědná rusistika ztrácí v B. Česalovi jednoho ze svých významných odborníků.

Rodák z Olešné u Nezvěstic působil na plzeňských vysokých školách celé půlstoletí. Po studiu na klasickém gymnáziu v Plzni a po studiu latiny a ruštiny na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze se vrátil do Plzně a Rokycan jako středoškolský profesor (v letech 1949-1954) a od r. 1954 spojil svou práci i osud s vysokými školami v Plzni. Nejdříve učil na Pedagogické fakultě, kde se podílel na založení a rozvoji rusistiky v Plzni a kde později vedl katedru cizích jazyků a literatur (1968-1970). Po nuceném odchodu z fakulty působil na katedře cizích jazyků Vysoké školy strojní a elektrotechnické jako odborný pracovník (překladatel), sporadicky jako učitel.

Po rehabilitaci v r. 1990 se vrátil na Pedagogickou fakultu a po habilitaci na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity v r. 1991 byl jmenován docentem. Na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity přednášel ruskou syntax a stále více se věnoval i svému druhému oboru – latinskému jazyku až do r. 1999, kdy se podrobil náročné operaci. Avšak i poté udržoval úzký kontakt s fakultou. Působil ve vědecké radě fakulty, ve státních zkušebních komisích a pokračoval ve vědecké práci.

B. Česal jako vysokoškolský pedagog vychoval stovky učitelů, kteří dodnes vzpomínají na jeho náročnost, preciznost, ale zároveň též chápvavou shovívavost. Předmětem jeho

vědeckého zájmu byla vždy mluvnické současné spisovné ruštiny v konfrontaci s češtinou, zejména se zaměřením na syntaktické jevy. Lingvistický pohled se často prolínal s aspektem didaktickým. Vydal dvanáct učebních textů (mezi nimi i u nás první *Stručný mluvnický terminologický slovník rusko-český*, Praha, SPN 1957), podílel se na tvorbě tří celostátních učebnic pro pedagogické fakulty (*Ruskij jazyk. Posobije dlja pedagogičeskich institutov*, Praha, SPN 1962; *Ruština v soustavě pozorování a cvičení*, Praha, SPN 1964; *Lekcii po sintaksisu sovremennogo ruskogo jazyka*, Praha, SPN 1971), recenzoval středoškolské a vysokoškolské učebnice a skripta. Napsal více než padesát drobnějších i rozsáhlejších odborných statí.

Těžištěm odborného zájmu B. Česala se však stala syntaktická problematika ruského infinitivu. Soustředil se na adverbální závislý infinitiv, který byl i tématem jeho kandidátské disertační práce *Slovesné vazby s infinitivem*, obhájené na FF UK v Praze v r. 1968. V ní a v dalších statích věnovaných infinitivu (např. *K užívání slovesných vazeb s infinitivem v ruštině* (Ruský jazyk 1957-1958), *K otázce syntaktických synonym ruského závislého infinitivu* (Sborník PF Plzeň, Jazyk a literatura, 1966), *Russkije glagoly, sočetajuščiesja s infinitivom* (Sborník PF Plzeň 1967) dospívá k výčtu sloves determinovaných infinitivem, vymezuje strukturální typy slovesných vazeb s infinitivem, jejich frekvenci a předkládá synonymické syntaktické konstrukce. Tyto práce o infinitivu nezapadly a jsou i dnes objektem studia a inspirací pro další badatele, kteří se zabývají podobnými tématy (např. ukrajinský lingvista V. M. Bricyn uvádí B. Česala v bibliografii své monografie z r. 1990).

Postupně se specializoval na syntax odborného stylu (*Desubjektizace sdělení v ruských a českých technických textech*, Ruský jazyk 1985-1986; *O porjadke slov v russkich i češských techničeských tekstach*, Sborník Pedagogické fakulty ZČU v Plzni, Cizí jazyky 5, 1996), na interferenci v ruské syntaxi (*K syntaktické interferenci rusko-české a česko-ruské*, Sborník Pedagogické fakulty ZČU v Plzni, Cizí jazyky 4, 1992) a v posledním desetiletí se věnoval i výuce latinského jazyka na vysoké škole. Výsledkem jeho hlubokého odborného zájmu o ruskou syntax i z hlediska didaktického byla třídílná vysokoškolská cvičebnice *Cvičení z ruské syntaxe I.-III.* (I. - Věta jednoduchá, II. - Souvětí, III. - Klíč k překladovým cvičením, ZČU v Plzni 1996-1998), určená studentům rusistiky pro práci v syntaktických a jazykových seminářích i k samostatnému studiu. Bohatá byla i přednášková činnost B. Česala (zahraniční konference, sympozia). Jako vědecký tajemník pobočky Jazykovědného sdružení AV ČR v Plzni se déle než třicet let podílel na pořádání přednášek pro plzeňské filology.

Doc. PhDr. Bedřich Česal, CSc., zanechal citelnou stopu v české rusistice. Jeho odborné práce budou i nadále sloužit při vzdělávání dalších generací učitelů a vědců. Pro kolegy pak zůstane v paměti takovým, jakým byl po celý svůj život: skromný, spolehlivý, činný a houževnatý.

Emu Vyčichlová